

Reactie op: Vluchtelingenspecial

Het goede nieuws uit deze vluchtelingenspecial van *ESB* is dat de gevolgen van de vluchtelingencrisis voor Nederland wel meevallen voor de economie als geheel. Zo schat DNB in dat het effect in 2017 op het bbp maar 0,14 procent is, op de overheidsfinanciën maar -0,08 procent van het bbp en op de werkloosheid maar -0,11 procentpunt (DNB, 2015; Volkerink, 2016). Vergelijk dit met het scenario waarin de groei in China tegenvalt. Die heeft in hetzelfde DNB-model tot wel vijf maal grotere gevolgen voor de economie (DNB 2015). Ook lijken de aantallen mee te vallen. De extra instroom is 0,5 procent van de bevolking; dat is een stuk kleiner dan de verandering door geboorte en sterfte. Waarom hebben wij economen het er dan over?

Het minder goede nieuws is dat er met de instroom van vluchtelingen spanningen op de arbeidsmarkt ontstaan. Dat concluderen de auteurs van de artikelen in deze special. Ze benoemen drie effecten. Ten eerste leidt meer instroom van veelal jongvolwassen vluchtelingen tot een groter arbeidsaanbod. Dat is zeker op termijn nuttig, gezien de vergrijzende beroepsbevolking, en het zorgt voor economische groei. Ten tweede leidt een groter arbeidsaanbod zeker op korte termijn tot verdringing op de arbeidsmarkt. Er komt meer concurrentie om de bestaande hoeveelheid banen. Ten derde is er de druk van de vluchtelingen op ons sociale zekerheidsstelsel.

Dat kan echter niet allemaal tegelijkertijd het geval zijn. Bepalend voor welk effect belangrijk is, is de afstand tot de arbeidsmarkt. Als die afstand klein is, zijn de eerste twee effecten het belangrijkste. Een groter arbeidsaanbod zorgt dan op langere termijn voor economische groei en leidt op kortere termijn tot verdringing op de arbeidsmarkt. Als die afstand groot is, is het derde effect het belangrijkste. De afstand voor vluchtelingen tot de arbeidsmarkt is dan zo groot dat ze niet aan het werk komen en in een uitkering blijven hangen. Dit zet ons sociale zekerheidsstelsel onder druk. Dan is er ook van verdringing en toekomstige groei geen sprake; om anderen te kunnen verdringen moet je interessant zijn voor werkgevers.

De afstand van de meeste vluchtelingen tot de arbeidsmarkt is te groot. Ze spreken de Nederlandse taal niet en zijn niet al te best opgeleid. De banen waarvoor kennis van de Nederlandse

JAN VAN OURS

Hoogleraar
aan de Universiteit van Tilburg

taal niet noodzakelijk is, zijn die voor de allerlaagst geschoolden en die voor hoogopgeleiden. Voor de meeste banen voor laag- en middelbaaropgeleiden is kennis van het Nederlands onontbeerlijk: ook van bijvoorbeeld schoonmakers verwachten we dat ze veiligheidsinstructies kunnen begrijpen en met collega's en klanten kunnen communiceren. Deze afstand is overigens groter voor vrouwen dan voor mannen. Van eerdere migranten is bekend dat mannen na verloof van tijd hun weg naar de arbeidsmarkt weten te vinden. Vrouwen lukt dit vaak niet.

Mijn inschatting is dat als er al verdringing is, dit dan alleen bij echt ongeschoold werk plaatsvindt. En juist dat is een probleem, want de werkloosheid is het hoogst onder laagopgeleiden. Die is elf procent ten opzichte van vier procent onder hoog-

opgeleiden en zeven procent onder middelbaaropgeleiden.

Om de druk voor deze groep op de arbeidsmarkt te verlichten en te kunnen profiteren van economische groei vanuit het hogere arbeidsaanbod, is het verstandig om allereerst wat te doen aan de Nederlandse taalvaardigheid van vluchtelingen. Uit veel studies blijkt dat gebrekkige taalvaardigheid leidt tot een lagere baankans en een lager loon. Mannelijke immigranten die slecht Nederlands beheersen hebben een tien procent kleinere kans op een baan en als ze een baan hebben is het loon tien procent lager dan dat van mannelijke immigranten met een goede kennis van het Nederlands; bij vrouwelijke immigranten met een slechte taalvaardigheid is de kans op een baan twintig procent lager en is het loon veertig tot vijftig procent lager (Yao en Van Ours, 2015). Totdat de taalvaardigheid van vluchtelingen verbetert, mogen de macro-economische gevolgen van de grote asielstroom dan wel beperkt zijn, de druk op de onderkant van de arbeidsmarkt is dat niet. Er is dan ook weinig aanleiding voor een positief verhaal.

LITERATUUR

DNB (2015) *Economische ontwikkeling en vooruitzichten*. December 2015. Amsterdam: De Nederlandsche Bank.

Volkerink, M. (2016) Een economisch kader voor de vluchtelingencrisis. *ESB*, 101(4730), 203–205.

Yao, Y. en J.C. van Ours (2015) Language skills and labor market performance of immigrants in the Netherlands. *Labour Economics*, 34(C), 76–85.